

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Національні ринкові економіки розвиваються не ізольовано, а в тісній взаємодії одна з іншою. Жодна країна у світі не може виробити всю сучасну номенклатуру товарів, яких нараховуються десятки мільйонів, забезпечити себе сотнями різних послуг, інвестиційними і трудовими ресурсами, висококваліфікованими фахівцями. Країни задовольняють зростаючі потреби особистого і виробничого характеру за допомогою взаємного обміну і співробітництва у виробництві, наукових дослідженнях, вирішенні екологічних та інших глобальних проблем, які вимагають об'єднання фінансових, технічних, професійних та інших ресурсів.

Становлення і розвиток ринкової системи господарювання в Україні потребують принципово нових підходів до організації управління зовнішньоекономічною діяльністю організації на всіх рівнях.

Зовнішньоекономічна діяльність є однією з основних форм економічних відносин України з іноземними державами. Конституцією, Декларацією про державний суверенітет України і Законом України "Про економічну самостійність України" встановлено, що однією з основ реалізації державного суверенітету України є її самостійність при здійсненні і регулюванні зовнішньоекономічних відносин.

Однією з форм здійснення зовнішньоекономічної діяльності є зовнішня торгівля. Вона відіграє величезну роль у підвищенні економічного добробуту держави, поліпшенні рівня життя населення і зміцненні положення держави на світовій арені.

Експортні та імпорتنі операції, як складові частини зовнішньої торгівлі є найважливішими джерелами одержання прибутку держави. Досягнення максимальної ефективності експортних та імпорتنих операцій, а, отже, максимізація прибутку можлива тільки з використанням знань і досвіду, накопичених протягом тривалого часу.

Багато відомих учених-економістів присвячують свої праці вивченню проблеми поліпшення організації і підвищення ефективності експортно-імпорتنих операцій. Важливими серед них є наукові розробки [4-11] та інших дослідників.

Водночас варто зазначити, що соціально-економічні чинники, від яких залежить розвиток експортно-імпорتنих операцій, знаходяться в

динамічному стані й потребують комплексного дослідження. Недостатньо висвітлені також теоретико-методологічні та практичні аспекти проблеми. Саме цим обумовлюється актуальність теми статті.

Експорт товарів - продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України [2]. Таким чином, український суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, що здійснює експорт товарів, є експортером. Експортна операція являє собою діяльність, спрямовану на продажів і вивіз за кордон товарів для передачі їх у власність іноземному контрагенту. Для продавця не має значення, що буде робити з цим товаром покупець - пустить в переробку, реалізує на внутрішньому чи ринку перепродасть у третій країні. Для продавця і його країни в будь-якому випадку це буде експортна операція [1, с.198].

Згідно з контрактом основними обов'язками експортера є: постачання товару, передача документів і прав власності на товар; імпортера - сплата ціни за товар і прийняття товару.

Контракт купівлі-продажу містить наступні основні умови [3]:

1. найменування, номер контракту, дата і місце підписання
2. преамбула
3. предмет контракту
4. кількість і якість товару
5. базисні умови постачання
6. ціна і загальна вартість контракту
7. умови платежу
8. порядок здавання-прийняття товару
9. упаковка і маркування
10. обставини нездоланної сили (форс-мажор)
11. санкції і рекламації
12. арбітраж
13. юридичні адреси сторін, платіжні і поштові реквізити.

Суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності можуть бути фізичні і юридичні особи, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність з метою одержання прибутку і встановлення міжнародних економічних відносин. Діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності регулюється Законом України від 16.04.1991р. "Про зовнішньоекономічну діяльність". Відповідно до даного закону зовнішньоекономічна діяльність

визначається як діяльність суб'єктів господарської діяльності України й іноземних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, побудована на взаєминах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами [2].

Обсяги експорту зовнішньої торгівлі України товарами за 2005р. становили 34286,8 млн.дол.США, імпорту - 36141,1 млн.дол. і порівняно з 2004р. збільшилися відповідно на 5% та на 24,6%. Від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 1854,3 млн.дол. (у 2004р. - позитивне сальдо 3669,3 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту складав 0,95 (у 2004р.

- 1,13). [12].

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами 203 країн світу. Найбільші обсяги експортних поставок здійснювалось у Російську Федерацію - 21,9% від загального обсягу експорту, Туреччину - 5,9%, Італію - 5,5%, Німеччину - 3,8%, Польщу - 2,9%, США - 2,8%, Білорусь - 2,6%, Єгипет - 2,3%.

Найбільші імпортні надходження здійснювались з Російської Федерації - 35,5%, Німеччини - 9,4%, Туркменістану - 7,4%, Китаю - 5%, Польщі - 3,9%, Італії - 2,9%, Білорусі - 2,6%, Франції - 2,2%.

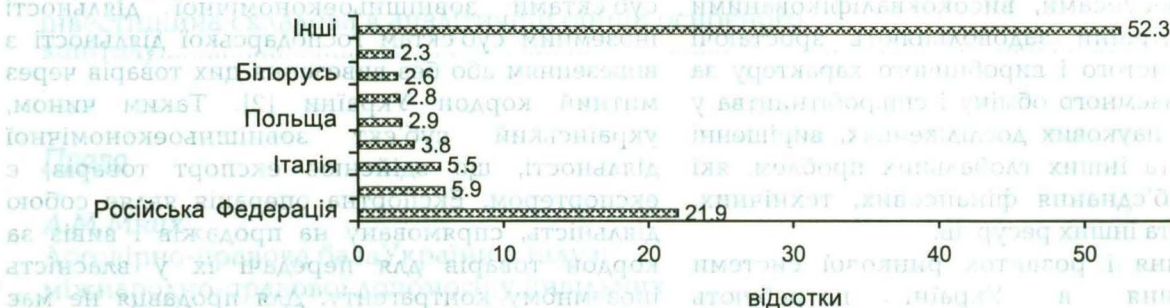

Рис. 1. Основні країни-партнери в експорті товарів

У порівнянні з 2004р. збільшились обсяги експорту товарів до країн СНД (на 25,5%), Азії (на 4,6%), Африки (на 36,8%) та Австралії і Океанії (на 17,6%). Зменшились обсяги поставок товарів до Європи (на 7,4%) та Америки (на 28%). Обсяги

імпортних надходжень в Україну за цей період збільшились з усіх континентів світу, у тому числі з Європи (на 28,2%), Азії (у 1,8 р.б.), Африки (у 1,5 р.б.), Америки (на 31%), Австралії і Океанії (на 27,6%).

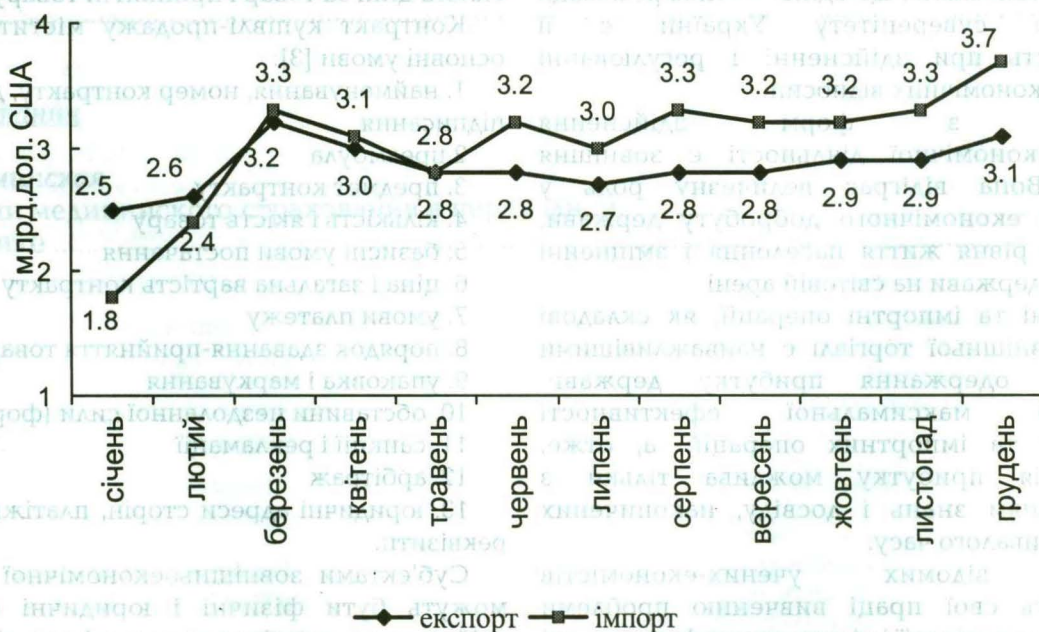

Рис. 2. Динаміка щомісячних обсягів експорту-імпорту товарів у 2005р.

Напівсировинна спеціалізація української економіки робить її досить чутливою до зовнішніх шоків та зміни цінової кон'юнктури. Особливо небезпечною зовнішньою загрозою є надзвичайно високий ступінь відкритості національної

економіки (частка експорту товарів та послуг у ВВП становить 61%). Це зумовлює суттєву залежність економіки України від ситуації на світових ринках.

Нестійка позиція вітчизняних експортерів на

зовнішніх ринках посилюється антидемпінговими розслідуваннями щодо української продукції. Так, Канада встановила антидемпінгове мито на український товстолистовий прокат, США розпочали розслідування щодо постачальників української арматури, гарячекатаних рулонів, а Росія прийняла рішення про застосування санкцій щодо імпорту українських труб. Країни ЄС установили антидемпінгове мито на українські міндобрива, а деякі з них розпочали антидемпінгові розслідування щодо постачальників аміачної селітри.

Товарна структура експорту з України в 2005 році порівняно з 2004 роком дещо покращилася. Провідною експортною позицією у 2004 р. продовжувала залишатися продукція чорної та кольорової металургії, хімічної промисловості.

Зокрема, питома вага продукції чорної та кольорової металургії зросла з 41% у 2003 році до 43 % у 2004 році. Висока енергоємність та низький ступінь її переробки спричиняють суттєвий руйнівний вплив на природне середовище. Однак з огляду на сприятливу цінову кон'юнктуру світового ринку металопродукції, українські підприємства продовжували нарощувати фізичні обсяги її поставок.

У 2004 р. рівень використання квот до країн ЄС на експорт металопродукції був найвищим з моменту набуття чинності угоди про співробітництво з цими країнами. Вже в липні 2004 року українські металургійні підприємства використали річну квоту на експорт металопродукції до країн ЄС.

Другою за значенням експортною статтею була продукція енерго- і ресурсомісткої та природоруйнівної хімічної промисловості, частка якої у загальному обсязі експорту зросла з 11% у 2003 році до 12% - у 2004 році.

У структурі експорту продовжувала домінувати продукція проміжного споживання, яка становила майже 2/3 загального обсягу. Частка товарів з високою доданою вартістю в загальному обсязі експорту залишалася незначною (на машини та устаткування в структурі експорту припадало 12%).

При скороченні обсягів експорту продовольчих товарів та сировини для їх виробництва на 3% у 2004 році особливо зменшився їх експорт до країн "далекого зарубіжжя" - на 13,7%. Найсуттєвішим було падіння двох основних статей українського продовольчого експорту - зернових культур та цукру.

Так, фізичні обсяги зернових культур скоротилися майже у 5 разів, цукру - у 2 рази. Зменшення обсягів експорту цукру відбулося на фоні спаду обсягів його виробництва.

Скорочення експорту зернових обумовлювалось іншими факторами, а саме. Запровадження нового порядку реєстрації експортних контрактів на зерно винятково через

біржі ускладнило діяльність експортерів та обмежило експорт зерна. До того ж наприкінці серпня 2004 року світові ціни на фуражне та продовольче зерно почали знижуватися. Оскільки на внутрішньому ринку ціни перевищували світові, це створило несприятливі умови для експорту зернових.

Однак загалом сприятлива ситуація на зовнішньому ринку інших продовольчих продуктів не була використана для покращання експорту, не дивлячись на зростання вартісних та фізичних обсягів поставок традиційних українських товарів - м'яса та м'ясопродуктів, молока та молокопродуктів, кондитерських виробів з какао, алкогольних і безалкогольних напоїв, тютюну та виробів з нього, насіння олійних культур, соняшникової олії.

Обсяг експорту послуг у 2004 році не збільшився і становив 3,8 млрд. дол. Як і раніше, він продовжував залишатися надзвичайно монополізованим: майже 50% від загального обсягу експорту послуг складали послуги за транзит природного газу з Російської Федерації до Європи, за рахунок яких здійснюється оплата імпорту російського газу.

У загальному обсязі імпорту товарів 33,7% становили мінеральні продукти, у тому числі 30,9% вартості становили енергетичні матеріали, нафта та продукти її перегонки (з них нафта сира - 13,2%, газ природний - 12,2%). Поставки механічного та електричного обладнання, продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, транспортних засобів і шляхового обладнання, недорогоцінних металів та виробів з них, полімерних матеріалів, пластмас та каучуку, текстилю та виробів з текстилю, готових харчових продуктів, маси з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів разом становили близько 57% вартості імпорту. За січень-серпень 2005р. у загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка руд, шлаків і золи, органічних хімічних сполук, фармацевтичної продукції, полімерних матеріалів, пластмас, взуття, чорних металів, виробів з чорних металів, електричних машин і устаткування. Зменшилась частка зернових культур, цукру і кондвиробів з цукру, енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки, залізничних або трамвайних локомотивів, шляхового обладнання, наземних транспортних засобів, крім залізничних, приладів і апаратів.

Серед регіонів України найбільші обсяги експорту товарів припадали на м.Київ, Донецьку, Дніпропетровську, Запорізьку, Луганську, Полтавську та Одеську області.

Найбільші імпортні надходження здійснювались до м.Києва, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Одеської, Київської та Харківської області.

При цьому значні темпи зростання обсягів

імпорту з країн СНД і Балтії зумовлювались різким підвищенням вартісних обсягів енергоносіїв.

Зокрема, імпорتنі надходження з країн СНД і Балтії зросли на 17,4% і склали 18,7 млрд. дол. Імпорт з країн "далекого зарубіжжя" збільшився майже на 13% і становив 16,2 млрд. дол.

Особливо небезпечним є те, що в структурі імпорту питома вага енергоносіїв залишалася на рівні 40%: у 2004 році це було еквівалентним 9 млрд. дол.

Слід зазначити, що увесь приріст обсягів енергетичного імпорту відбувся за рахунок поставок з країн колишнього СРСР, а частка енергоносіїв у імпорті з цих країн досягла майже 66%. Така динаміка обумовлювалась дестабілізацією на нафтовому ринку, що призвело до підвищення цін на сиру нафту майже у два рази і вплинуло на вартість нафтопродуктів.

Не відбулося покращання географічної структури імпорту за групами країн: 58% імпорту припадало на країни СНД та Балтії, 42% - на інші країни світу. При цьому продовжував залишатися вельми загрозливим високий рівень монополізації імпорту: у 2004 році частка Російської Федерації складала 39% від його загального обсягу.

Таким чином, результати аналізу платіжного балансу свідчать про те, що поточні операції у 2004 році не змогли забезпечити надходження валюти в обсягах, достатніх для фінансування витрат на погашення державного боргу України.

У загальному обсязі експорту товарів за 2005р. порівняно 2004р. збільшилась частка молока та молочних продуктів, яєць, меду - з 1,4% до 1,6%, зернових культур - з 2,6% до 4%, алкогольних і безалкогольних напоїв та оцту - з 0,8% до 1,2%, руд, шлаків та золи - з 2,1% до 3,1%, добрив - з 2,3% до 2,8%, чорних металів - з 33% до 33,5%, виробів з чорних металів - з 4,3% до 5,4%, наземних транспортних засобів, крім залізничних - з 0,8% до 1,1%. Натомість зменшилась частка енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки - з 10,4% до 9,8%, ефірних олій, косметичних препаратів - з 0,6% до 0,1%, скла та виробів із скла - з 0,5% до 0,2%, алюмінію і виробів з алюмінію - з 1,5% до 0,9%, електричних машин і устаткування - з 3,8% до 2,7%, залізничних або трамвайних локомотивів, шляхового обладнання - з 4,6% до 2,8%, приладів і апаратів - з 1,8% до 0,4%.

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка руд, шлаків та золи - з 1,7% до 1,9%, фармацевтичної продукції - з 2,6% до 2,9%, полімерних матеріалів, пластмас - з 3,7% до 4,1%, одягу текстильного - з 0,2% до 0,6%, взуття - з 0,1% до 0,8%, чорних металів - з 2,8% до 3,2%, виробів з чорних металів - з 1,2% до 1,5%, електричних машин і устаткування - з 5,3% до 6,3%, наземних транспортних засобів, крім залізничних - з 7,8% до 8,4%. Зменшилась частка зернових культур - з 0,6% до 0,2%, енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки - з 35% до 29,5%,

залізничних або трамвайних локомотивів, шляхового обладнання - з 0,7% до 0,4%, приладів і апаратів - з 1,9% до 1,4%.

За даними Держкомстату України у 2005 році порівняно з попереднім роком спостерігалось зростання обсягів зовнішньої торгівлі послугами. Експорт збільшився на 15,6% і становив 6134,7 млн.дол.США, імпорт - відповідно на 41,4% і склав 2910,9 млн.дол. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі становило 3223,8 млн.дол. (у 2004 році - 3249,3 млн.дол.).

Україна здійснювала зовнішньоторговельні операції послугами з 202 країнами світу. Найбільшу питому вагу в загальному обсязі українського експорту складали транспортні (73%), різні ділові, професійні та технічні (9,5%) послуги, послуги з ремонту (5,4%), імпорту - транспортні (21,5%), державні (19,5%), різні ділові, професійні та технічні (16%), фінансові (8,8%), рояліті та ліцензійні (7,2%) послуги.

Порівняно з 2004р. експорт послуг зріс на 826,8 млн.дол., у т.ч. морського транспорту - на 126,7 млн.дол. (на 19,4%), повітряного - на 103,9 млн.дол. (на 22,7%), залізничного - на 82,5 млн.дол. (на 11,5%), будівельних - на 60 млн.дол. (в 1,6 рази), різних ділових, професійних та технічних - на 160 млн.дол. (на 37,7%), послуг зв'язку - на 77,5 млн.дол. (в 1,6 рази), по подорожах - на 44,7 млн.дол. (на 27,5%). Одночасно скоротився експорт рояліті та ліцензійних послуг - на 14,8 млн.дол. (у 2,5 рази).

Основними торговельними партнерами України з експорту послуг є Російська Федерація (42%), Сполучене Королівство (4,9%), Швейцарія (4,8%), Сполучені Штати Америки (4,6%), Кіпр (4%), Німеччина (3%), Бельгія (2,4%), Угорщина (2,1%).

Обсяг послуг, наданих країнам СНД, склав 2849,2 млн.дол. (46,4% від загального обсягу експорту України). Порівняно з 2004р. він зріс на 333,7 млн.дол. (на 13,3%), у т.ч. до Російської Федерації - на 265,3 млн.дол. (на 11,5%), Туркменістану - на 44,1млн.дол. (в 1,7 рази), Грузії - на 15,6 млн.дол. (в 1,9 рази). Одночасно скоротився експорт послуг до Білорусі - на 4,5 млн.дол. (на 8,8%), Молдови - на 1,9 млн.дол. (на 5,4%). Російська Федерація залишається основним партнером, на неї припадає 2574,5 млн.дол. обсягу наданих послуг (90,4% експорту послуг України до країн СНД).

Одна з цілей, що ставить перед собою Україна - економічна інтеграція до європейських структур та співпраця у зовнішній торгівлі з міжнародними економічними та фінансовими організаціями.

Утім, існують певні внутрішні та зовнішні фактори, які негативно впливають на розвиток ділових зв'язків між країнами. До внутрішніх належать низька активність українських підприємств на міжнародному ринку, відсутність в Україні ефективного механізму стимулювання експорту, невирішеність проблем стандартизації і сертифікації вітчизняної продукції.

Серед зовнішніх факторів експерти називають

жорсткий візовий режим для українських громадян, високий рівень конкуренції на міжнародних ринках, непрозорі умови проведення приватизації промислових об'єктів країни.

Подальшій активізації двосторонніх зовнішньоторговельних відносин сприятимуть створення в Україні Агенції з питань підтримки інвестицій і експорту, яка б відповідала європейським стандартам, зниження кредитних відсотків для вітчизняних експортерів, реалізація спільних проектів у рамках будівництва 5-го транспортного коридору, розвиток співробітництва у сфері змішаних перевезень, проведення виставок українських товарів.

На основі інформації Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України проаналізуємо в хронологічному порядку розвиток зовнішньоекономічної діяльності України протягом 2005 року:

21 лютого 2005 року у м. Брюссель під час спеціального засідання Ради з питань співробітництва між Україною та ЄС схвалено План дій Україна-Європейський Союз - стратегічний документ, що визначає рамки та напрямки співробітництва сторін на наступні 3 роки. З Української сторони План дій схвалив Віце-прем'єр-міністр України О. Рибачук.

16 квітня 2005 року заходи щодо виконання у 2005 році Плану дій Україна-ЄС затверджено на засіданні Кабінету Міністрів України.

9 березня 2005 року підписана Угода між Україною та ЄС про продовження та внесення змін до Угоди про торгівлю текстильною продукцією від 1993 року, яка передбачає повну лібералізацію двосторонньої торгівлі текстильною продукцією з 1 січня 2005 року.

Узгоджено текст проекту Угоди про торгівлю сталеливарними виробами між Україною та ЄС на 2005-2006 роки, включаючи питання кількісних обмежень, підписано узгоджений протокол (відповідні переговори проведені в м. Києві 30-31 березня 2005 року). Сторони домовилися, що рівень квоти для України на 2005 рік складе 980 тис. тонн, на 2006 рік - 1004,5 тис. тонн.

Започатковано роботу торговельно-економічних місій у складі дипломатичних представництв України у В'єтнамі, Грузії, Естонії та Японії. Створення зазначених місій забезпечує активізацію роботи по розвитку торговельно-економічного співробітництва з державами перебування, сприяє збільшенню експорту вітчизняних товарів та послуг, посилює захист інтересів українських товаровиробників та експортерів, створенню позитивного інвестиційного іміджу України за кордоном.

Забезпечено відкриття та функціонування українського павільйону на Всесвітній виставці "ЕКСПО 2005" (Японія, 25 березня - 25 вересня

2005 року).

Згідно з чинним законодавством зареєстровано 42 представництва іноземних суб'єктів підприємницької діяльності в Україні, що забезпечило надходження до державного бюджету України 105 тис. дол. США. Порівняно з I кварталом минулого року кількість зареєстрованих представництв іноземних компаній зросла на три одиниці, сума надходжень до державного бюджету збільшилася на \$7500.

Підписано Угоду (у формі обміну нотами) між Урядом України та Урядом Японії про надання кредиту для фінансування проекту реконструкції Державного міжнародного аеропорту "Бориспіль" та Кредитної угоди для проекту розвитку Державного міжнародного аеропорту "Бориспіль" між Японським банком міжнародного співробітництва та Кабінетом Міністрів України;

Проведено спільне засідання Міжурядової українсько-монгольської комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва (11-13 квітня 2005 року, м. Київ); засідання українських частин спільних міжурядових комісій з Індонезією, Тунісом, Монголією та українсько-іранського комітету з режимів торгівлі; українсько-ізраїльський бізнес-форум з високих технологій.

Підготовлено звіти про діяльність двосторонніх міжурядових комісій у 2004 році, пропозиції по перепризначенню голів українських частин міжурядових комісій та рекомендацій щодо їх діяльності в сучасних умовах.

Вступ України до СОТ є одним з пріоритетів зовнішньоекономічної політики України і розглядається як системний фактор розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі, створення передбачуваного транспарентного середовища для залучення іноземних інвестицій.

Проведено 14 засідань Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ, в т.ч. у 2004 році 2. Останнє засідання проведено 22 березня 2005 року. Проект звіту РГ на 70% узгоджений. По деяких розділах залишається надати додаткову інформацію та роз'яснення.

За результатами проведення засідання РГ було прийнято рішення щодо проведення неформального засідання РГ у середині червня 2005 року та наступного чергового засідання РГ у вересні 2005 року, проведення багатосторонніх засідань з питань СФЗ, ТБТ, сільського господарства та декількох раундів двосторонніх переговорів з доступу до ринків товарів та послуг до липня 2005 року з метою вирішення проблемних питань системного характеру та завершення всіх двосторонніх переговорів.

Важливим результатом є розгляд можливості включення до порядку денного Конференції Міністрів СОТ у Гонг-Конзі питання вступу України за умови виконання всіх зобов'язань,

проголошених під час Робочої групи.

Підписано 30 двосторонніх протоколів з доступу до ринків товарів та послуг: з Мексикою, Уругваєм, Новою Зеландією, Канадою, Південною Кореєю, Словенією, Латвією, Грузією, Індією, Угорщиною, ЄС, Чехією, Словаччиною, Болгарією, Кубою, Державою Ізраїль, Польщею, Естонією, Бразилією, Таїландом, Швейцарією, Малайзією, Парагваєм, Литвою, Аргентиною, Шрі-Ланкою, Туреччиною, Гондурасом, Домініканською Республікою та Монголією.

У той же час, створення умов прозорої та недискримінаційної торговельної політики України передбачає відповідне їх запровадження та закріплення на законодавчому рівні. При цьому необхідно скасувати 10-15 постанов Кабінету Міністрів, прийняти та/або внести зміни до 30-35 законів, що у багатьох випадках тягне за собою прийняття відповідних урядових рішень.

Основним досягненням переговорного процесу у багатосторонніх переговорах щодо вступу України до СОТ є прийняття країнами-членами СОТ проекту звіту Робочої групи як базового документу для подальшої роботи з метою його остаточного формування та прийняття. На сьогодні підготовлено та розповсюджено серед країн-членів СОТ другу редакцію проекту Звіту.

Незважаючи на те, що на сьогоднішній день залишаються неврегульованими деякі питання у переговорах з окремим країнами, всі країни без винятку заявили про готовність розв'язувати ці питання паралельно із підготовкою Звіту Робочої Групи та Протоколу про вступ України до СОТ, які є підсумком діяльності Робочої групи.

На основі інформації Міністерства економіки з питань європейської інтеграції України проаналізуємо в хронологічному порядку розвиток співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями протягом 2005 року:

10-21 лютого 2005 р. в Києві працювала місія Європейського департаменту МВФ на чолі з Директором Європейського департаменту п. Депплером. Коло питань експертів місії стосувалося обговорення підсумків розвитку економіки України та узгодження пріоритетів української сторони щодо майбутніх шляхів продовження співробітництва з МВФ.

28 березня поточного року формально завершилась спільна програма Уряду України та Міжнародного валютного фонду "попереджувальний стенд-бай". Після завершення програми "попереджувальний стенд-бай" стосунки з МВФ не припиняються повністю, оскільки Україна як повноправний член МВФ зобов'язана здійснювати щорічні консультації щодо стану валютного регулювання за статтею IV Статуту МВФ, впровадження статистичних та фінансових стандартів та отримання технічної допомоги (включаючи навчання персоналу). З

цією метою було підготовлено проект формату подальшого співробітництва України з МВФ.

10 березня 2005 року Уряд України і Європейський банк реконструкції та розвитку провели черговий перегляд проектного портфелю ЄБРР в державному секторі України. Результатом зазначеного перегляду став спільний Протокол другого перегляду проектного портфелю Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) в державному секторі України, який було підписано від імені України Віце-прем'єр-міністром України О.Рибачуком та від імені банку - Директором Бізнес-групи Південно-Східної Європи О.Декамп. Протоколом засвідчено стан, проблемні питання та перспективи реалізації низки проектів у енергетичному, транспортному, муніципальному та фінансовому секторах, а також обговорено ряд проектів у зазначених галузях, які можуть бути ініційовані найближчим часом.

На даний час планується підготувати та прийняти в травні поточного року: Програму співробітництва між Кабінетом Міністрів України та Європейським банком реконструкції та розвитку на 2005-2006 роки та Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Європейським банком реконструкції та розвитку про посилення співпраці і прискорення процесів ініціювання та підготовки проектів.

Мінекономіки проводить роботу з підготовки Стратегії співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями на 2005-2008 р., в якій планується визначити пріоритетні напрями співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями.

Підготовлено зміни до постанови Кабінету Міністрів "Про порядок підготовки та реалізації проектів економічного та соціального розвитку України, які підтримуються МФО", від 10.10.2001 №1317, які дозволять скоротити час на проходження процедур підготовки та затвердження проектів, вдосконалити систему фінансової звітності.

Мінекономіки в березні 2005 року проведено переговори зі Світовим банком щодо внесення змін до прийнятої у 2003 році Стратегії допомоги Світового банку Україні на 2004-2007 роки з метою забезпечення відповідності новим параметрам фінансування Банку та пріоритетам розвитку української економіки, визначених програмою діяльності Кабінету Міністрів України "Назустріч людям". Зокрема, це стосується питань продовження залучення системних позик для фінансування дефіциту бюджету та перегляду портфелю інвестиційних позик.

9 квітня 2005 року на засіданні Кабінету Міністрів України прийнято рішення про завершення виконання Другої Програмної системної позики (далі - ПСП-2) та ініціювання спільного з Міжнародним банком реконструкції та

розвитку нового системного проекту.

Незважаючи на значні потенційні можливості включення України у систему світового господарства, зараз на цьому шляху постають певні об'єктивні перепони. Це насамперед зниження темпів економічного розвитку нашої країни, що є наслідком загальної кризи, яка охопила суспільне виробництво в Україні; орієнтація України на процес інтегрування з державами СНД, що об'єктивно зумовлено існуванням традиційних економічних зв'язків між ними, низьким рівнем якості продукції, недосконалістю системи управління зовнішньоекономічними відносинами, відсутністю кваліфікованих кадрів спеціалістів у сфері зовнішньоекономічної діяльності, відсутністю досвіду ведення міжнародних економічних відносин.

Усе це вимагало і вимагає оперативної та докорінної зміни акцентів у зовнішньополітичній діяльності України щодо розвитку міжнародних господарських відносин. Проте невдалими були розроблені в 90-х роках заходи щодо стабілізації експортного потенціалу України, перепрофілювання структури експорту. Зміни в зовнішній торгівлі України "поглинули" масу спеціальних інвестицій. До експортного виробництва були включені далеко не всі підприємства військово-промислового комплексу, що підлягали конверсії [8, 10].

За умов переходу України до соціальної ринкової економіки функціонування механізму реалізації зовнішньоекономічних зв'язків спрямоване передусім на реалізацію загальнодержавних інтересів. Це зумовлює зберігання певною мірою державної монополії на зовнішньоекономічну діяльність. Вона виявляється в конкретних методах державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, а саме: у прийнятті відповідних законодавчих актів, тарифів, системи оподаткування, укладення договорів, регулювання обсягу, структури, географії поставок, реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, наданні їм ліцензій, рекомендацій щодо цін, пільгових кредитів, дотацій, встановлення митного збору та контролю тощо.

Важливим напрямом формування ефективного механізму зовнішньоекономічної діяльності України та включення її у систему світового господарства є проведення певної децентралізації зовнішньої торгівлі, що є об'єктивною вимогою переходу національної економіки до регульованого ринку. Істотне значення має розширення прав і самостійності безпосередніх учасників міжнародної торгівлі - підприємств, об'єднань, окремих фізичних осіб. У процесі формування прогресивного механізму інтегрування України значну роль відіграють орієнтація суб'єктів безпосередніх міжнародних

економічних відносин на світові ціни, більш раціональне використання валютних коштів, отримання довгострокових кредитів.

Основними факторами міжнародних економічних відносин України у галузях матеріального виробництва є встановлення прямих контактів між спорідненими підприємствами, створення спільних підприємств, міжнародних господарських об'єднань, комерційних банків, центрів для підготовки спеціалістів, розвиток форм технічного сприяння при будівництві господарських об'єктів. Ці напрями забезпечать участь України в міжнародному поділі праці, зокрема у поглибленні процесів предметної, подетальної, агрегатної, технологічної, міждержавної спеціалізації та кооперування виробництва.

Література:

1. Закон України "Про податок на додану вартість" від 03.04.97 № 168/97-ВР, зі змінами і доповненнями.
2. Митний кодекс України (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1992, N 16, ст.203)
3. Наказ від 22 листопада 2001 року N 764 ДМСУ "Про затвердження Тимчасового порядку нарахування та стягнення мита, податку на додану вартість, акцизного й митних зборів на товари, транспортні засоби та окремі номерні вузли до них, що ввозяться (пересилаються) громадянами на митну територію України"
4. Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., Пархоменко В.М. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Підручник. - Житомир: ПП Рута, 2002.- 544 с.
5. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навч.посібник. - Київ: ЦУЛ, 2002.
6. Макагон Ю.В. Глобалізація и Украина в мировой экономике: Учебник.-Донецк: Альфа-пресс, 2005.-398 с.
7. Макагон Ю.В. Митна справа.-К.: Центр навчальної літератури, 2005.-224 с.
8. Міжнародні ринки ресурсів: Навчал. посібник / А.Б.Яценко. - К.: Центр навч.літератури, 2005.-194 с.
9. Міжнародні економічні відносини / Горбач Л.М., Плотніков О.В.-К.: Кондор, 2005.-266 с.
10. Основи міжнародної торгівлі / ред. Ю.Г.Козак. - К.: Центр навчальної літератури, 2005.-652 с.
11. Сучасні економічні тенденції та нова парадигма економічної стратегії України / Я.А.Жаліло, Я.Б.Базилук. - Національний інститут стратегічних досліджень. К.: Знання України, 2005.-96 с.
12. <http://www.ukrstat.gov.ua/>